

פרשיית השבוע

מגזין להגות והסברה יהודית

פרשת
חיי-שרה

תשפ"ד

גיליון מס'

662

2. הנני!

באמונה נקייה כסולת קיבל אברהם אבינו את ניסיון עקידת יצחק בנו. "הנני", הצהיר ברורות. הוא הקריב לא רק את בנו; אלא גם את עצמו - כל רגשות טבעיים אבהיים למען הבורא יתברך שמו. מתוך דבקות אבסולוטית בריבונא דעלמא, "אברהם אוהבי", מקבל את הדין באהבה ומתוך דומיה מוחלטת.

אבל זה לא נגמר כאן. גם כשוך הניסיון של העקידה, כאשר לבסוף הוא מצטווה למשוך את ידו - "אל תשלח ירך אל הנער", מתגלה לאברהם ניסיון חדש בדמות: עקידת שרה אשתו. אברהם אבינו נשאר עם אותה גבורת-נפש עילאית, עם אותה דומיה מוחלטת של דבקות, וגם את הניסיון הזה הוא מקבל באהבה ועומד בו. הוא שוב מצהיר בעוז ותעצומות: "הנני!".

אבל העוצמה של הגבורה והעמידה בניסיון מול ניסיון זה של עקידת שרה - יפה שבעתיים. הן לכאורה, כמבואר ברש"י, נשמתה של שרה פרוחה בגלל העקידה שקדמה לה, בשעה ששמעה כי בנה הולך לעלות על המוקד, והנה אברהם אבינו עומד ולא משמיע כל מילת טרוניה על עקידת אשתו שרה שנפטרה לכאורה בגין העקידה. מילה אינו משמיע. רק "לספוד לשרה ולבכותה".

וזהו "מהיכן בא? מהר-המוריה בא!" -

עוקד

וְהַנֶּעֱקָד וְהַמְזַבֵּחַ

והנה אברהם אבינו עומד ולא משמיע כל מילת טרוניה על עקידת אשתו שרה שנפטרה לכאורה בגין העקידה. מילה אינו משמיע

... וַיֵּבֵא אֲבְרָהָם לְסֹפֵד לְשָׂרָה וְלִבְכָתָהּ

(בראשית כ"ג, ב') מהיכן בא? מהר-המוריה (מדרש תנחומא)

התורה איננה מציינת סיפורי-דברים בכדי. אם כותבת "ויבוא אברהם" ולא "ויספוד אברהם" אות הוא כי באה להנחיל לנו מסר. לאלף אותנו לקח. אין מילה מיותרת.

ומה הוא אותו לקח? מהו המסר?

אם התורה מחברת בין עקידת-יצחק לסיפור הסתלקותה של שרה, "בא מהר-המוריה", משמע שכרוכים הם זה בזה. ה"בא" הזה איננו רק סיפור-דברים; אלא יש כאן מטען רוחני כביר.

מאי משמע?

"מהר-המוריה בא!"

2. עוקד, והנעקד והמזבח!

מה זה אומר לנו הלכה למעשה?

אני תמיד מהרהר בעצמי: אנחנו מביטים על ההרים הגבוהים - ההורים של עם ישראל, ואני שואל בכנות: האם אנחנו היינו עומדים בניסיון? הלא כל-כך הרבה משפחות עמדו בעת האחרונה בניסיון העקידה! האם היינו עומדים בניסיון כבד כדוגמת זה שעמד מול יוסף קדישא? תודו שזו שאלה קשה.

אבל לכל-הפחות, כך חשבת, שחשוב שהמילה מלחמה תהיה בלקסיקון שלנו. שלא נניף תמיד דגל לבן. שנדע גם לעצום עיניים ולא להסתכל, כשצריך.

קצת עקידה, משהו מאבינו הגדול, אברהם אבינו.

הצ'ולנט שנעלם מהמטבח

גאון החינוך: שביבים והליכות
חינוך מחיי מורי ורבי מרן ראש
הישיבה הגאון רבי ברוך-
מרדכי אזרחי זצוק"ל

הגאון רבי מרדכי טולידאנו שליט"א

אב"ד ירושלים

זכורני ימים מקדם, עת נוסדה ישיבת 'עטרת
ישראל' על ידי קיבוץ בחורים בוגרים מישיבת
חברון. כולם, היו מפולפלים וחריפים; גם
שיחתם החולית היתה צריכה לימוד.

בישיבה אז, היה בחור שקט ומופנם, ספרדי,
שנראה היה כלא שייך לנוף הישיבה, ומשהו
מזה אולי הפריע קצת למבוגרים, שרצו
לראות את כלל הבחורים המייסדים מסגנון
אחד, המכבד את שמה ושמו. מנהגם היה אז,
להתגנב ב'ליל ששי' אל המטבח, ולטעום מן
החמין, הטשולנט, המתבשל באיטיות לשבת
קודש.

פעם אירע, ואותו בחור התוודע למשובתם,
ונהג בהחבא כמותם... לדידם, הייתה בזה
חוצפה. מה לו שיעשה כמעשה
ה'אלטערס' [המבוגרים],
ה'ציק'ווערס' [החריפים והבלתי שגרתיים].
נמנו וגמרו לגשת אל ראש הישיבה, ללכת
רכיל ולספר לו אודות חוצפתו של הצעיר,
באיצטלה של 'טובת הישיבה'.

רבינו, מששמע, פתח זוג עינים תמהות,
הרעים בקולו והחמיר סברו, כאינו מאמין:
'פלוני?' 'פלוני???' 'פלוני???' הם הביטו
בסיפוק בתגובת ראש הישיבה, אלא שראש
הישיבה מסיים: 'אם כך הדבר, הרי הוא

מתאים לשיבה!!!' והיה הוא כאומר, אם כי
אולי אף אני פקפקתי במידת התאמתו, אכן
נודע הדבר, בשובבות זו.

בתשובתו, גם חונכו הרוכלים; הם הבינו אל
נכון, שגם כוונתם הנסתרת גלויה לפניו.

שובבות ככלל, מצאה חן בעיני רבינו. הוא ראה
בה רוממות כלשהי הניתנת למינוף.

כבר מעת היותי אברך בישיבה, הבחנתי
בגאונות דרכו לחנך, כאשר התנה עם
האברכים שקבלתם לכולל היא גם מחויבות
ללמוד בסדר א' עם אחד הבחורים הצעירים,
כדי לרומם אותם. אף לי הציע ראש הישיבה
בחור, אלא שמשום מה, היה הבחור נראה לי
כאינו מתאים לי; הוא לא היה מוכר בישיבה
כמתמיד, ואני כאברך הקפדתי על רגעי,
בסדרם מלאים.

פנית לי לראש הישיבה בתמיהה, מדוע נבחר לי
בחור כזה, העלול לעצור את קידומי חלילה?
אלא שראש-הישיבה הפתיעני: 'אתה יודע מי
הוא? אתה יודע אלו בדיחות מפולפלות יש
לו?' 'היא הנותנת!' אמרתי, 'אני רוצה ללמוד,
לא להתבדח!' אז, אילפני ראש הישיבה: 'אינך
מבין. אתן לך דוגמא'.

ראש הישיבה ידע כי אני אוהב שירה - 'זמר';
אתה חושב שרק לשיר הוא יודע? לא ולא. גם
בתורתו אפשר להבחין בכישרונו המוזיקלי.
למשל אני, הורה ראש הישיבה על עצמו, 'אני
זמר; אלא שאין לי קול... מה, אינך מבחין
בצלילים שבתורה שלי???' וכמו כן בעל חוש
הומור וכשרון להתבדח, הרי תורתו תהיה
שמחה ומבדחת!!! וכן הלאה: כל כשרון, יש
להשתמש בו בלימוד התורה הקדושה. בחור
מסודר, תורתו מסודרת. יצירתי, תורתו
מקורית וחיידושי נפלאים. אדריכל, תורתו
תהיה בנויה לתלפיות, ומערכתיו כמגדלים.

בכך לימדני מורי ורבי ראש הישיבה, מה נדרש
למחנך וראש-ישיבה בזמנינו, כדי להצליח. יש
לדעת כיצד לחדור לנפש הבחור, לגלות
איזשהו כשרון שיש בו, להחשיבו, להכשירו,
להבהיקו, ולמנף את אותו כשרון.

<<< המשך בעמוד הבא

המנהג לערוך 'קידושא רבא' בבית הכנסת - חנהג נכון?!

הגמרא בתחילת פרק 'ערבי פסחים' (קא, א) דנה
האם צריך לערוך את הקידוש 'במקום סעודה'. לדעת
רב אין בכך צורך ולכן קידוש בבית-הכנסת גם בלי
סעודה, מועיל לצרת ידי חובת קידוש. אולם שמואל
חולק וסבור שהקידוש צריך להיות במקום של סעודה,
ולכן הקידוש בבית-הכנסת חל רק אם נעשה על
סעודה, כאשר למשל האורחים סועדים שם את
הסעודה, והקידוש חל על סעודה זו.

וברשב"ם הביא שני טעמים לדין 'קידוש במקום
סעודה', ונצטט: "דכתיב (ישעיה נח) וקראת לשבת
עונג - במקום שאתה קורא לשבת כלומר קרייה
דקידוש, שם תהא עונג. ומדרש הוא. אי נמי סברא היא
מדאיבע קידוש על היין כדתניא לקמן (דף קו).
זוכרה על היין, מסתמא על היין שבשעת סעודה
הוקבע. דחשיב".

והנהגה לפי טעם שני, שעניינו שהיין צריך לבוא
בצורה חשובה - כמו כאשר מגיע הוא בתוך הסעודה -
ולכן צריך הקידוש להיות על סעודה ולא בכדי, היה
מקום לטעון שקידוש הנקרא 'קידושא רבא' ונעשה
לעיתים רק על מספר מאפים ומזונות, אינו מספיק
'סעודה' כדי להחשיב את היין של הקידוש, והרי
רשב"ם נימק שהעניין של הקידוש הוא שהוא נוכח
בתוך הסעודה שאז הוא מקבל חשיבות, וקשה להלום
שטעימה של כמה מזונות היפכוהו ליין לחשוב.

ובתחילה חשבתי ליישב לפי מה שמצינו בגמרא
במסכת ביצה (לד, ב) שם נאמר, כי אף שאכילת עראי
איננה חשובה לחייב במעשר, אולם אכילת שבת
נחשבת 'אכילת קבע', משום שהתורה קראה לה 'עונג',
ולכן כן תתחייב במעשר. ולפי זה היה מקום לטעון
שגם טעימה של מיני-מזונות בקידוש, כיוון שזה נעשה
בשבת והתורה קראה לזה 'עונג', הרי שעל דרך-זה
אכילה זו נחשבת די כדי למקם את היין במקום 'חשוב'.
ושוב ראיתי שכתב כן 'שלטי הגיבורים', ויגל ליבי.

ולכאורה היה מקום להוכיח שטעימת מזונות גם
נחשבת כדי להחשיב את היין כ'במקום סעודה', שהרי
בגמרא כאן מסופר כי כאשר אביי שהה בבית רבה,
ביקש רבה מאורחו כי יטעום משהו אחרי הקידוש כדי
שיהא זה 'קידוש במקום סעודה'. והרי הלשון טעימה
מורה על טעימה עראית, ולא על סעודה דשנה.

אולם מצינו בתוספות שכנראה עמד על זה וכתב
שהטעימה המדוברת הינה טעימת לחם, נראה דהיינו
טעימת לחם, ומה שמועיל מיני-תרגימא לקיים סעודת
שבת, "היינו דווקא בסעודה שלישיית אבל לא בסעודת
ערבית ושחרית, שהם עיקר כבוד שבת". ולדבריהם אין
להוכיח מכאן. אולם כבר מצאנו שרבינו דוד בתחילת
הפרק סבור כי כל עיקר מצוות סעודת שבת איננה אלא
מטעם 'עונג' ואין מצוות "אכילה" בעצם, וכל שלא
מתענג על אכילתו - אינו חייב לאכול כלל! ולפי זה
הוכחתנו יכולה להיות נכונה. ויש להרחיב.

כראש-ישיבה פקח עלי עינו, ואף הציע לי שידוך, את רעייתי הרבנית תחי', בתו של מרן מר חמי רבינו עובדיה יוסף זיע"א. בסעודת אירוסי שערך מר חמי בנוכחות גדולי הדור, דיבר ראש הישיבה

בשבחי ואמר: 'החתן דנן לא רק 'שואף'; הוא גם שואף לשאוף'. מחמאה זו הלהיבה את שאיפותי, ועודדה אותי להמשיך לשאוף.

שבוע טרם החתונה, ניגש אלי והודיעני, כי אינו מסכים שאכנס לחופה, עד אחר שאמסור 'חבורה' בפני בני הישיבה.

הוא לא המתין שאסכים, אלו קרא מיד לבנו הגאון רבי בן ציון שליט"א, והורה לו: 'תכריז בישיבה, שמחר החתן יאמר חבורה בפני הבחורים באולם הישיבה'. אכן, 'חבורה' זו מינפה אותי לקראת חתונתי. (מעובד על-פי גיליון 'שער המלך' - משיחותיו וכתביו של הגר"מ טולידאנו שליט"א).

לתשומת-ליבכם!

**מהדורת הדפוס מודפסת
בכמות מוגבלת מאוד ברחבי
הארץ. ניתן לקבל את הגיליון
ללא תמורה - בשליחת דוא"ל
לכתובת:**

abyisrael@gmail.com

גאון החינוך

**... שבוע טרם החתונה, ניגש אלי והודיעני,
כי אינו מסכים שאכנס לחופה, עד אחר
שאמסור 'חבורה' בפני בני הישיבה**

כשבאתי כבחור מבוגר להתקבל לישיבת 'עטרת ישראל' - ממשיך ומספר הגאון רבי מרדכי טולידאנו שליט"א אב"ד ירושלים - היה זה כחצי שנה לאחר היווסדה. שמה יצא אז למרחקים,

אני, באתי מישיבה ספרדית, ולא כל-כך מוכרת. תחילה, כשהגעתי, אמר לי ראש הישיבה הגאון רבי ברוך-מרדכי אזרחי זצוק"ל: 'אני מצטער, אין כעת מקום, השנה כבר התחילה, וקיבלנו הרבה בחורים צעירים. אולם בתוך-כדי-דיבור, הוא פתח לי איזה חלון, והפטיר: 'אם כבר באת, מה איכפת לך כבר לדבר בלימוד עם אחד הרמ"ם?' ענית: "אדרבה". הבנתי, שהוא לא רצה לבחון בעצמו, כדי לא לפתח בי אשליה.

ואכן, ניגשתי באותו שבוע במוצאי שבת עם תכריך כתבי חידושי במסכת נדרים, קלסר עמוס חבורות, ודיברתי בלימוד עם אותו ר"מ {הגאון רבי ישראל מאיר וייס שליט"א, כיום ראש ישיבת 'נחלת הלויים'}, ולבסוף אמר שאגש למחר אחר הצהריים, בשעה 4 לראש הישיבה הנמצא באולם הישיבה. נכנסתי למחרת בהססנות ובתקוה, וניצבתי פניו. אז אמר לי ראש הישיבה בחיך, 'נכון; אמרתי לך שאין מקום. באמת דע לך כי כך הוא; אין מקום. אבל אחר ששמעתי מהר"מ שדבר אתך שאתה יכול לתרום לישיבה, הרי למרות שאין מקום, חייבים למצוא מקום! אנו אכן ניצור לך את המקום, אך אל תשהה כעת, ללכת לביתך להביא את המזוודה והמטלטלין הנדרשים לך, אלא מיד קח גמרא ותתיישב ותלמד בחשק. בערב, כשתתפנה, סע הביתה להביא מטלטליך".

נוכחתי, כי באמת לא היה מקום שאשתכן בו, כי אני הראשון שהתגוררתי במטבח באחת הדירות, ששכנו בבנין הישיבה. אך קבלת פנים כזו, הייתה לי כרטיס כניסה בטללי תחיה כעל שטיח אדום, לתת לי הרגשה שאני בא לתרום לישיבה, וכי כבר ברגע זה ישיבתך בישיבה כה חשובה ואל תאבד רגע. קבלת-פנים כזו, הניפה רוממה אותי, והסירה ממני כל חשש רגש נחיתות.

אולי עד היום היא מניפה אותי לשאיפות-קודש.

מלווה הלכה

אקטואליה מזווית יהודית

10 טיפים להכניס את השבת בזמן ובנחת גם ב'שעון חורף'

שבת נכנסת מוקדם כל כך, אין אפשר להספיק הכל? הרבנית חגית שירה נותנת לך 10 טיפים יעילים וחשובים כדי להכניס את השבת מתוך רוגע, שלוה ושמחה

א. ככל שמקדימים לקבל את השבת - כך מקדימים לקבל את השלום. שבת ראשי תיבות שבת בבית תקדים - שלום בבית תקבל. אבל איך? להקדים לקבל את השבת זה מצמצם את הזמן, וממילא מלחיץ יותר... לא נכון! ברגע שאת מכניסה לך לראש שאת מקדימה לקבל את השבת - מיד את מציבה לעצמך גבולות ונעשית זריזה יותר, שורה עליך ברכה והזמן מתברך לך.

טוב להקדים לקבל את השבת כעשר דקות לפני השעה הכתובה בלוח השנה, וזו סגולה מופלאה, וכך כתוב בערוך השולחן: "זכות גדולה להקדים לקבל את השבת, ואשרי מי שיתאמץ במצווה זו, ואין קץ למתן שכרו, והשבת תמליץ עליו לטובה".

החפץ חיים היה אומר שאנשים מחפשים סגולות, וכל הברכות מגיעות בזכות שבת. וכל מי שמזרז גם אחרים להקדים לקבל את השבת, יזכה לבנים גדולי ישראל. על דבריו אלו אמר רבי חיים קנייבסקי: "אם החפץ חיים כותב את זה, זו לא רק סגולה... ודאי שזה יתקיים! והוא הבטיח כי תוספת שבת זו זכות גדולה להינצל מכל פגעים רעים, וכל מי שיקפיד בזה, תהיה לו הצלחה בחינוך יוצאי חלציו, ופרנסה טובה ושפע בכל העניינים".

ב. הרב הירש מזידיטשוב זצ"ל אמר שבית שהשולחן והמפה מסודרים בו בערב שבת קודם חצות היום - זו סגולה לגרש ולבטל את הקליפה של הסטרא אחרא שמעוררת מחלוקת בבית בערב שבת. השתדלי לערוך את השולחן ביום ששי בבוקר, ויש כאלה שנוהגים לעשות זאת כבר ביום חמישי בלילה. ובספרים הקדושים כתוב שזוהי טובה מיוחדת שיכול האדם לעשות להוריו הנמצאים בעולם האמת, כי ברגע שהשולחן ערוך ומוכן לכבוד שבת, יש להורים נחת רוח והשקט בגן עדן (שם).

ג. הכיני רשימה. כן, רשימה מיוחדת לערב שבת. אני מכינה רשימה ותולה אותה על הקיר, ומיד נעשה לי רגוע.

ד. השתדלי לא להתעסק ביום ששי בעניינים שאינם קשורים לשבת. הקדישי את הזמן המופלא הזה לשבת בלבד.

ה. כמו בכל דבר, האויב שלנו הוא הטלפון. זה לא הזמן לפטפט ולהתייחס לכל צפצוף. נתקי את הטלפון או שימי אותו על שקט לפחות שלוש-ארבע שעות לפני שבת.

ו. שירי שבת ברקע תמיד עושים טוב על הלב, משמחים ומכניסים את כולם לאווירה...

ז. נסיעות. יש להשתדל לא לצאת לנסיעות ארוכות ביום ששי בשעה מאוחרת. הרב מרדכי אליהו זצ"ל המליץ לתכנן זמן כפול ממה שהנסיעה אורכת בדרך כלל. עדיף להיות לפחות שעה לפני שבת בעיר בה שובתים.

ח. גייסי את כל ימות השבוע לכבוד שבת. בכל יום קני או הכיני משהו לכבודה. היי ערוכה מראש! בשבתות החורף, בהן השבת נכנסת מוקדם, טוב להיערך כבר מיום רביעי.

ט. זכרי בשעת ההכנות: השבת היא אורחת אהובה הבאה להשפיע קדושה וברכה, היא לא רוצה שתילחצי לקראתה... השתדלי להתכונן לקראתה ברוגע, נחת ושמחה, ובעיקר ביחד עם ה' ולכבודו. קחי את המילה "לחץ" הוסיפי את ה' לפני ואחרי - קבלי "הצלחה"!

י. סלקי את היצר הרע הזה שקוראים לו "המון" המון סלטים. המון עוגות. המון קינוחים ועיטורים... זכרי, "טוב מעט לצדיק מהמון רשעים רבים" (תהילים) - מעשה צדקות הוא להבין שטוב זה גם במעט, ו"המון" זו הרשעות של היצר הרע. לכן, על אף שראוי לייקר ולכבד את השבת במטעמים ערבים ובפינוקים, התחשבי בעצמך וביכולותיך. עדיף פחות ורגוע, מאשר "המון" עם לחץ ועצבים. (על-פי: 'הידברות')

כלל הסיפורים - אמתיים ואותנטיים!

לפרטים ולרכישה, המו"ל: מכון "בלבבי": פלא: 0504116867
 דוא"ל: abyisrael@gmail.com (לא ניתן להשיג בחנויות)
 במכון ניתן להשיג גם את הסדרה החינוכית המבוקשת: 'דָרְכּוּ'.